

بررسی تأثیر ویژگی‌های شخصیتی دانشجویان بر گرایش به کارآفرینی دانشجویان کارشناسی ارشد مورد مطالعه: دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر

الهام خسروی پور*

چکیده

هدف اصلی پژوهش حاضر بررسی تأثیر ویژگی‌های شخصیتی دانشجویان بر گرایش به کارآفرینی در میان آنها است. این مطالعه کاربردی بوده و به روش توصیفی - همبستگی انجام شده است. جامعه آماری این پژوهش را ۱۱۰ نفر از دانشجویان کارشناسی ارشد رشته مدیریت دولتی نیمسال ۹۳-۹۲ دانشگاه آزاد اسلامی شوشتر تشکیل می‌دهد. ۸۵ نفر به عنوان نمونه با استفاده از جدول مورگان تعیین، ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه و پاسخ‌گویان به صورت تصادفی ساده انتخاب شدند. تجزیه و تحلیل اطلاعات از طریق نرم‌افزار SPSS انجام پذیرفت. داده‌های گردآوری شده به روش رگرسیون چندگانه تجزیه و تحلیل شدند. نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه نشان می‌دهد که از بین ویژگی‌های شخصیتی، ویژگی تحمل ابهام به‌عنوان مؤثرترین متغیر در گرایش به کارآفرینی دانشجویان تلقی می‌شود. ضمناً سایر ویژگی‌های مؤثر نیز طبق تحلیل فوق شامل ریسک‌پذیری، توفیق‌طلبی، مرکز کنترل درونی، داشتن عزم و اراده، خلاقیت، استقلال‌طلبی و مسئولیت‌پذیری بود. از پیشنهادها این تحقیق می‌توان به برگزاری دوره‌های آموزشی در زمینه ویژگی‌های شخصیتی و تلفیق دروس تخصصی با مبانی کارآفرینی اشاره کرد.

واژگان کلیدی: کارآفرینی، کارآفرین، ویژگی‌های شخصیتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر.

مقدمه

تغییرات سریع جوامع و ضرورت سازگاری فعالانه با این تغییرات، ارزش کارآفرینان را در فعالیتهای اقتصادی جهان روزافزون و لزوم توجه به کارآفرینی و توسعه آن را بیش از پیش کرده است. تقویت نگرش‌های کارآفرینانه در میان دانش‌آموختگان دانشگاه‌های کشور، حتی اگر بر تعداد کارآفرینان کشور نیفزاید، با گسترش باورهای تقویت‌کننده نیاز به موفقیت، ریسک‌پذیری، تحمل ابهام، خلاقیت و ... و مفاهیم و ویژگی‌های یادشده را در میان این دانش‌آموختگان، اعضای خانواده، نزدیکان و نیز محیط کار ایشان و در نهایت از این طریق فضای جامعه را در مسیر خلاقیت و کارآفرینی تقویت خواهد کرد (جعفری مقدم و اعتمادی، ۱۳۸۸). همزمان با انقلاب صنعتی محدودۀ تولید محصولات و نیز فرصت کار و فعالیت برای یک کارآفرین بالقوه بیشتر شد. کارآفرین نقش حیاتی را در جهت خطرپذیری، افزایش ریسک‌های فعلی و توسعه اقتصادی، اجتماعی و فنی کشور ایفا می‌کند. مفهوم کارآفرینی در دانشگاه‌ها نیز با محبوبیت روبرو شده است و در دهه اخیر یک نوع علاقه استثنائی به این مسئله هم در بین دانشجویان فارغ‌التحصیل و هم مشغول به تحصیل فزونی یافته است (زیگبی، ۲۰۱۳). صاحب‌نظران نشان داده‌اند که سهم اجتماعی و اقتصادی کارآفرینان و شرکت‌های جدید در اشتغال‌زایی زیاد بوده و این مسئله در مورد نوآوری و احیای اقتصادی هم صدق می‌کند. در حالی که شرکت‌های بزرگ در مقایسه با آن سهم کمتری داشته‌اند (علی میری، ۱۳۸۷) به نقل از (شارما و چوآ، ۲۰۰۳).

در دنیای سریع و رقابتی امروز توجه به کارآفرین یکی از دغدغه‌های مهم نهادها و مراکز مختلف از جمله دانشگاه‌های سراسر دنیاست. به خاطر همین اهمیت و نقش کارآفرین و کارآفرینان در روند رشد و توسعه کشورها طی دو دهه گذشته، نظام آموزشی به‌خصوص دانشگاه‌های کشور در حال توسعه و پیشرفته با توجه به نیازها و امکانات خود، برنامه‌های آموزشی و پژوهشی برای آموزش کارآفرینان به اجرا گذاشته‌اند (جهانیان، ۱۳۸۴). هانسون جینکل^۳ عقیده دارد که آینده دانشگاه‌ها برابر با سازمانی خواهد شد که در آن خلاقیت و نوآوری تشویق می‌شود. در یک پارادایم جدید، دانشگاه کارآفرینانه دانشگاهی است که بر تولید دانش و همزمان توسعه دانش

1. Zegeye
2. Sharma & Chua
3. Hanson Jynkl

۱۱۱ _____
بررسی تأثیر ویژگی‌های شخصیتی دانشجویان ...
انسانی تأکید داشته، به نیازهای آموزشی، تحقیقاتی و خدمت مشاوره‌ای توجه نشان داده و بر ایجاد روش‌های خلاقانه تفکر جهت پاسخگویی دقیق و سریع به نیازهای افراد تأکید دارد. بعضی دانشگاه‌ها در ایران با انجام سمینارهای یک یا دو روزه، ترویج فعالیت‌هایی در زمینه کارآفرینی، پروژه‌های تحقیقاتی، ایجاد مراکز کارآفرینی و ارائه دروس در زمینه کارآفرینی مانند واحدهای عملیاتی در این رشته فعال بوده‌اند (طالبی کلیدباری و همکاران، ۲۰۱۳).

عدم توجه به ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینی در آموزش عالی بعدها باعث می‌شود دانش‌آموختگان توانایی انجام وظایف را نداشته باشند. بنابراین، با پرورش ویژگی‌هایی چون اعتماد به نفس، نوآوری، خلاقیت، خطرپذیری و ... در دانشجویان فرد را آماده می‌سازد تا بتواند فرصت‌های کاری را شناسایی کرده، اعتماد به نفس و خطرپذیری لازم برای اجرا را به دست آورد و کار را مدیریت کند (جهانگیری، ۱۳۹۱).

بیان مسئله

از جمله عوامل مؤثر در ارتقاء سطح و توسعه فرهنگ کارآفرینی جوامع، آموزش آن در دانشگاه‌ها است. دانشگاه‌ها به‌عنوان متولی اصلی پرورش نیروی متخصص جامعه، نقش کلیدی و تعیین‌کننده در توسعه کارآفرینی در کشور دارند. از این رو، یکی از مهم‌ترین و جدیدترین مأموریت‌های کلیدی دانشگاه‌ها، توسعه و پرورش کارآفرینان بالقوه است (زالی و رضوی، ۱۳۸۴). در زمان کنونی کارآفرینی با توجه به رشد اقتصادی، بهره‌وری، عرضه فناوری‌ها، محصولات، خدمات و شدت یافتن رقابت در بازار این پدیده اهمیت ویژه‌ای یافته است. با توجه به اهمیت و نقش کارآفرینی مبتنی بر دانش در نوآوری و تبدیل نتایج پژوهشی به محصول و خدمت، ضرورت توجه به آموزش و تربیت کارآفرینی در سطوح دانشگاهی بر کسی پوشیده نیست (کارگر، ۱۳۸۴). یونسکو (۲۰۰۴) در چشم‌انداز جهانی آموزش عالی برای قرن ۲۱، دانشگاه‌های نوین را این‌گونه توصیف کرده است: «جایگاهی که در آن مهارت‌های کارآفرینی به‌منظور تسهیل قابلیت‌های دانش‌آموختگان و برای تبدیل شدن به ایجادکنندگان کار آموزش و توسعه می‌یابد». امروزه دانشجویان و دانش‌آموختگان دانشگاه‌ها دریافته‌اند که آنها وارد محیط‌های کاری متغیر، پویا و پیچیده خواهند شد. عواملی مانند جهانی شدن، رقابت و رشد سریع فناوری، دنیای فرصت‌های کاری را تغییر داده‌اند. امروزه انتظارات کارفرمایان تغییر یافته و آنها نیاز به کارکنانی دارند که رفتارها و گرایش‌های کارآفرینانه از خود نشان

دهند. از طرف دیگر، اکثر مشاغل نوین در شرکت‌های کوچک و متوسط ایجاد می‌شوند. شرکت‌های امروزی کوچک‌تر شده و سازمان بزرگ‌تر نیز عموماً افراد کمتری را به کار می‌گیرند. این امر بدین معناست که دانشجویان و دانش‌آموختگان قرن ۲۱ امنیت شغلی پایدار و بلندمدت نخواهند داشت. از این رو، در حال حاضر، آموزش دانشگاهی به عنوان ابزار کارایی دانش‌آموختگان به چالش کشیده شده است (زالی، مدهوشی و کردنائیچ، ۱۳۸۶).

(هاباراگودا^۱، ۲۰۱۳): تحقیقات پیشین درباره کارآفرینان موفق نشان می‌دهد که ویژگی‌های شخصیتی خاص افراد در برانگیختن آنها در جهت کارآفرین شدن نقش داشته و می‌توانند آنها را از افراد غیرکارآفرین متمایز سازند. تحقیقات اخیر درباره کارآفرینی توجه خود را از فرد به فرآیند معطوف داشته ولی تمرکز بر کارآفرینی از اعمال به بازیگران تغییر جهت پیدا کرده و تأثیر ویژگی‌های شخصیتی مرکز مطالعات رفتار کارآفرینانه شده است (هاندی^۲، ۱۹۸۲ و دیویدسون^۳، ۱۹۹۵).

مسئله اصلی در این پژوهش این است که کارآفرینی دارای چه ویژگی‌هایی است؟ ویژگی‌های فردی به‌خصوص ویژگی‌های شخصیتی دانشجویان در کارآفرین شدن آنها چه تأثیری دارد و کدام‌یک از این ویژگی‌ها مهم‌تر است و باید مورد توجه قرار گیرد؟

اهمیت موضوع

به‌رغم تلاش‌های مراکز آموزش عالی و دانشگاه‌ها در جهت آموزش فارغ‌التحصیلان متخصص، تمرکز بر یادگیری دانش تئوری به جای دانش عملی، عدم توجه به خلاقیت و نوآوری دانشجویان، عدم تناسب محتوای دروس با نیازهای بازار کار، عدم وجود دروس عملی و نبود اساتید ماهر و مجرب برای تدریس دروس عملی از جمله مشکلات این‌گونه سیستم‌هاست. بنابراین، نیاز به تجهیزسازی دانشجویان همه سطوح به ویژگی‌های کارآفرینانه برای مواجه شدن با شرایط نامطمئن و پیچیدگی‌ها هم در زندگی کاری و هم زندگی شخصی‌شان احساس می‌شود (توکیدلو و همکاران^۴، ۲۰۱۳). فرآیند کارآفرینانه دارای عناصر، نگرش و رفتاری است که از نظر نگرشی به تمایل یک فرد یا سازمان برای استفاده از فرصت‌های جدید و حس مسئولیت برای تغییر خلاقانه اشاره دارد. برخی اوقات به این تمایل‌ها به‌عنوان گرایش کارآفرینانه اشاره شده

1 Habaragoda

2 Honday

3 Davidsson

4Tohidlu et al

۱۱۳ _____ بررسی تأثیر ویژگی‌های شخصیتی دانشجویان ...

است. از لحاظ رفتاری نیز شامل مجموعه‌ای از فعالیت‌های مورد نیاز برای ارزیابی فرصت، تعریف مفهوم کسب و کار، ارزیابی و به دست آوردن منابع مورد نیاز و سپس اقدام به انجام فعالیت‌های مخاطره‌آمیز است (کمالیان و فاضل، ۱۳۹۰). جهانگیری (۱۳۹۱) به نقل از (فیض و صفائی، ۱۳۸۶). اهمیت کارآفرینی و نقش کلیدی آن موجب شده است که بسیاری از دانشگاه‌های کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه، بهره‌گیری از کارآفرینی را مورد توجه قرار دهند و در این مسیر با تدوین استراتژی‌ها، سیاست‌ها و برنامه‌های علمی، در جهت بسط و تقویت روحیه و رفتار کارآفرینی در دانشجویان بکوشند. پرورش ویژگی‌هایی نظیر خلاقیت، خوش‌بینی به آینده، خطرپذیری، آینده‌نگری، استقلال‌طلبی و کسب مهارت‌های مختلف می‌تواند فرصت‌های کارآفرینی پیش روی دانشجویان را افزایش دهد. شول‌هامر معتقد است کشورهایی که بسرعت به رشد اقتصادی برسند باید شمار کارآفرینان را در جامعه افزایش دهند (هادی زاده و همکاران، ۲۰۱۳). در سال‌های اخیر توجه فراوانی نسبت به ویژگی‌های کارآفرینانه به عنوان عوامل مؤثر در موفقیت کارآفرینی پدید آمده است. بررسی ویژگی‌ها کارآفرینانه نشان می‌دهد که داشتن ویژگی‌های شخصیتی خاص، احتمال اینکه فرد در فعالیت‌های کارآفرینانه مشغول شود را بالا می‌برد و البته درجهٔ رواج این‌گونه ویژگی از کشوری به کشور دیگر فرق می‌کند (کافی و همکاران، ۲۰۱۳). به نظر می‌رسد که سازمان‌های دیگر نمی‌توانند به شکل سنتی به اهداف خود دست یابند. بنابراین، بازسازی سازمان از طریق روش‌های تازه و مفید و ایجاد سازمانی که بتواند با ارائهٔ خدمات و محصولات جدید به نتایجی ارزشمند دست یابد ضروری به نظر می‌رسد. یافته‌های تاکسیرا (۲۰۰۷) نشان داده است که اکثر جوانان می‌توانند کارآفرینانی موفق باشند اگر که توانایی‌های خود را شناخته و با فرآیند یادگیری آنها را پرورش دهند (یاوری، حیدری‌نژاد و حبیبی، ۲۰۱۳).

نظر به پیچیدگی خاص مراکز آموزش عالی، موضوع کارآفرینی و توسعه و تولید و گسترش علم در دانشگاه‌ها نیز از اهمیت بسیار برخوردار است. همراه با آشکار شدن نقش و تأثیر کارآفرینی بر روند اشتغال‌زایی و رشد اقتصادی کشورهای توسعه‌یافته، تلاش‌ها در جهت آموزش و تعمیم دانش و رویهٔ کارآفرینی در بین مدیران، بازرگانان، دانشجویان و کارآفرینان بالفعل شدت گرفته است. با توجه به اینکه وظیفهٔ دانشگاه

تربیت نیروی خلاق است لازم است ترویج کارآفرینی در دانشگاه‌ها مورد بررسی قرار گیرد (حسومی و ناظم، ۱۳۸۹).

پیشینه پژوهش

آقای فیشانی و زارع نیا (۱۳۹۰) به نقل از مک کلند اهم ویژگی‌هایی را که در مورد کارآفرینان مورد بررسی واقع و تأیید شده بودند، توفیق‌طلبی، ریسک‌پذیری، مرکز کنترل درونی و خلاقیت ذکر کردند.

✓ ویژگی‌های شخصیتی دانشجویان کارشناسی ارشد مدیریت کسب و کار دانشگاه آزاد رشت بر گرایش آنها به کارآفرینی تأثیر مثبت دارد (گیلانی نیا و همکاران، ۲۰۱۳).

✓ برومند نسب (۱۳۸۱) در پژوهش خود نشان داد که بین انگیزه پیشرفت، ریسک‌پذیری و خلاقیت دانشجویان دانشگاه شهید چمران اهواز با گرایش به کارآفرینی در آنان رابطه معناداری وجود دارد.

✓ هزار جریبی (۱۳۸۵) در پژوهشی اظهار داشته که بین کارآفرینی و دوره‌های آموزشی مهارت‌های فردی، ریسک‌پذیری، توفیق‌طلبی و خلاقیت رابطه معناداری وجود دارد.

✓ نتایج تحقیق علی بیگی (۱۳۸۷)، در بین دانشجویان رشته کشاورزی دانشگاه رازی نشان داد که روحیه کارآفرینی دانشجویان در زمینه‌های کنترل درونی و خلاقیت بالاتر از حد میانگین و در زمینه ریسک‌پذیری پایین‌تر از حد میانگین بود (کاظمی و همکاران، ۱۳۹۰).

✓ نتایج حاصل از تحقیق جهانگیری و همکاران، ۱۳۹۱ با هدف تبیین وضعیت برخی ویژگی‌های روان‌شناختی و جامعه‌شناختی مرتبط با روحیه کارآفرینانه افراد در دانشجویان کارشناسی ارشد کشاورزی دانشگاه رامین نشان داد که ویژگی‌های خلاقیت، کنترل درونی و توفیق‌طلبی اکثر دانشجویان در سطح نسبتاً بالایی قرار داشته و ویژگی‌های خطرپذیری و استقلال‌طلبی اکثر دانشجویان در سطح نسبتاً پائینی قرار داشته است.

✓ هوارد (۲۰۰۴) در پژوهشی تحت عنوان «تأثیر توسعه قابلیت‌های کارآفرینی بر شکل‌گیری کارآفرینی» بر روی ۴۵۰ نفر از دانش‌آموزان به این نتیجه دست یافت که رابطه مستقیمی بین قابلیت‌های انگیزه پیشرفت، خلاقیت، ریسک‌پذیری، عزم و اراده و توانایی‌های افراد کارآفرین وجود دارد (یوسفی و همکاران، ۱۳۹۱).

۱۱۵ _____ بررسی تأثیر ویژگی‌های شخصیتی دانشجویان ...
✓ عزیزی (۱۳۸۲) در بررسی زمینه‌های بروز و پرورش کارآفرینی در دانشجویان سال آخر کارشناسی و کارشناسی ارشد دانشگاه شهید بهشتی نتیجه گرفته‌اند که بین متغیرهای اعتقاد به کنترل درونی، انگیزه پیشرفت، ریسک‌پذیری، استقلال‌طلبی و خلاقیت دانشجویان با کارآفرینی آنان رابطه معناداری وجود دارد (بدری و همکاران، ۱۳۸۴).

اهداف پژوهش

هدف اصلی: بررسی تأثیر ویژگی‌های شخصیتی دانشجویان بر گرایش به کارآفرینی در آنها
هدف فرعی: تعیین و شناسایی مهم‌ترین ویژگی یا ویژگی‌های شخصیتی اثرگذار بر گرایش به کارآفرینی

فرضیه‌های پژوهش

فرضیه اصلی: ویژگی‌های شخصیتی دانشجویان بر گرایش به کارآفرینی تأثیر دارد.
فرضیه‌های فرعی:

- بین ویژگی‌های شخصیتی اثرگذار بر گرایش به کارآفرینی همبستگی وجود دارد.
- ویژگی توفیق‌طلبی بر گرایش فرد به کارآفرینی تأثیرگذار است.
- ویژگی خلاقیت بر گرایش فرد به کارآفرینی تأثیرگذار است.
- داشتن کنترل درونی بر گرایش فرد به کارآفرینی تأثیرگذار است.
- ویژگی استقلال‌طلبی بر گرایش فرد به کارآفرینی تأثیرگذار است.
- داشتن عزم و اراده بر گرایش فرد به کارآفرینی تأثیرگذار است.
- توانایی تحمل ابهام بر گرایش فرد به کارآفرینی تأثیرگذار است.
- ویژگی ریسک‌پذیری بر گرایش فرد به کارآفرینی تأثیرگذار است.
- ویژگی مسئولیت‌پذیری بر گرایش فرد به کارآفرینی تأثیرگذار است.

کارآفرینی

کارآفرینی از کلمه فرانسوی *entreprendre* به معنای متعهد شدن نشئت گرفته است. اقتصاددانان نخستین کسانی بودند که در نظریه‌های اقتصادی خود به تشریح کارآفرین و کارآفرینی پرداختند (حکمت پناه، ۱۳۸۴). کارآفرینی اخیراً به دلیل تأثیر برنامه‌ای که کارآفرینی بر سازمان و مدیریت اعمال می‌کند، به بحثی قابل توجه تبدیل شده است.

به‌علاوه ظهور و پیدایش کارآفرینی با ارائه خدمات و ایجاد محصولات جدید برای محیط اجتماعی مفید و سودمند است (آرمانو و همکاران^۱، ۲۰۱۳).

استل^۲ به نقل از مهزر^۳ و همکاران (۲۰۰۸) اکثر تعاریفی که از کارآفرینی بیان می‌شوند آن را دست زدن به یک کار مخاطره‌آمیز جدید و یا درک یک ایده تازه می‌نامند. شروع و به‌دست گرفتن یک کار جدید چه در راستای آرزوها چه فرصت‌ها یا برحسب الزام (استل، ۲۰۱۳).

کارآفرین

واژه کارآفرین که اولین بار از سوی ژوزف شومپتر مطرح‌شده تعریفی از فردی است متفکر و دارای نوآوری‌های خلاقانه، ریسک‌پذیر، باهوش، با دید گسترده که فرصت‌هایی استثنائی می‌آفریند. طبق تعریف آکسفورد کارآفرین فردی است که با استفاده از نوآوری و ریسک سعی در کسب منافع دارد (هادی‌زاده و همکاران^۴، ۲۰۱۳).

وسپر^۵ کارآفرینان را افرادی می‌داند که رقابت را افزایش می‌دهند، شرکت‌های موجود را به چالش می‌کشاند، به دنبال فرصت‌های مناسبی هستند تا در محیط بازار نیازهای برآورده نشده را برآورده کنند، فناوری‌ها را منتقل کنند، نظرات جدیدی را خلق کرده و آنها را اجرا کنند، سرمایه‌گذاری را ترغیب می‌کنند و همراه با آن به دنبال مشاغل جدید هستند (الوانی و همکاران، ۱۳۹۰).

کارآفرین بودن یعنی در هم آمیختن ویژگی‌های شخصیتی، ابزار مالی و منابع موجود در محیط کار. بسیاری از ویژگی‌های شخصیتی را می‌توان پرورش داد و به کمک آن در کسب و کار به موفقیت دست یافت (پولادی ری شهری و همکاران، ۱۳۹۱).

ویژگی‌های شخصیتی

یکی از مباحث اساسی در بحث کارآفرینی ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینان است. کارآفرین، نوآور و خلاق، مخاطره‌پذیر و مسئولیت‌پذیر است. هدف‌گرا، واقع‌گرا و رشد‌گراست. کارآفرین تلاش می‌کند تا دانش تولیدشده در مراکز تحقیقاتی را به دانش تولید محصول تبدیل کند و محصولی قابل رقابت به بازار ارائه دهد (نیازی و نصرآبادی، ۱۳۸۶). واژه ویژگی‌ها معمولاً به الگوهای عادی رفتارها، اندیشه‌ها،

1. Armanu et al
2. Stel
3. Mehzer et al
4. Hadizadeh et al
5. Vesper

۱۱۷ _____
بررسی تأثیر ویژگی‌های شخصیتی دانشجویان ...
احساسات و نگرش‌هایی که در طبیعت فرد به طور ذاتی وجود دارد بر می‌گردد. انتظار می‌رود که این ویژگی‌ها از فردی به فرد دیگر متفاوت باشد و شخصیت اغلب آنها نیز در طول زمان ثابت می‌مانند (رامیرز^۱، ۲۰۱۳). از یک دیدگاه از دهه ۱۹۶۰ به بعد به موضوع تعیین و تعریف ویژگی‌های ذاتی و اکتسابی کارآفرینان توجه زیادی شده است و ویژگی‌ها و عوامل شخصیتی را می‌توان شناسایی و دسته‌بندی کرد. برخی نویسندگان نیز از جمله کارلند و همکاران (۱۹۹۵) متغیرها و شاخصه‌های شخصیتی را به‌عنوان جوهره و یا علت رفتار کارآفرینانه مورد توجه قرار دادند (مهاجری و همکاران، ۱۳۸۸).

مفهوم ویژگی‌های شخصیتی مورد مطالعه در این پژوهش

خلاقیت: به توانایی برای ایجاد کاری جدید یا مفید برمی‌گردد. جدید به معنای کار یا ایده‌ای است که برای اولین بار ارائه شده و یا غیرقابل انتظار بوده است. مفید به معنای کار یا ایده‌ای ارزش‌زا است (معمارزاده طهران، گودرزی و قیتانی، ۱۳۸۷).

تحمل ابهام: در محیط کاری عبارت است از اینکه کارآفرین یا مدیر تا چه حد می‌تواند در شرایط ریسکی تصمیم‌گیری کرده و موقعیت‌های نامطمئن و غیرثابت را مدیریت کند. تحمل ابهام به‌طور مثبت با رفتار کارآفرینانه مرتبط است و تنها ویژگی‌ای است که فرد کارآفرین را واقعاً از مدیر عادی متمایز می‌سازد (تنویر و همکاران^۲، ۲۰۱۳).

توفیق‌طلبی: نیاز به توفیق عبارت است از تمایل به انجام کار در استانداردهای عالی برای موفقیت در موقعیت‌های رقابتی. امروزه این حقیقت تأیید شده است که با آموزش دادن می‌توان نیاز به موفقیت را در افراد تقویت کرد (نیازی و نصرآبادی، ۱۳۸۶).

ریسک‌پذیری: عبارت است از تمایل به اقدام‌های مخاطره‌آمیز و به‌کارگیری منابع در این راه با نتایج نامطمئن. کانتیلون معتقد بود که آنچه کارکنان عادی را از کارآفرینان جدا می‌کند ریسک‌پذیری است. ریسک‌پذیری شامل ریسک مالی، فنی، سرمایه‌گذاری، ایجاد محصولات و تغییرات است (مبارکی و جهانگیری، ۱۳۸۸). فردی که این ویژگی را دارد علاقه‌مند است تا در محیط‌های نامطمئن کار کند (آقاجانی و همکاران^۳، ۲۰۱۱) به نقل از (هو و کوه^۴، ۱۹۹۲).

-
1. Ramirez
 2. Tanveer et al
 3. Aghajani et al
 4. Ho & Koh

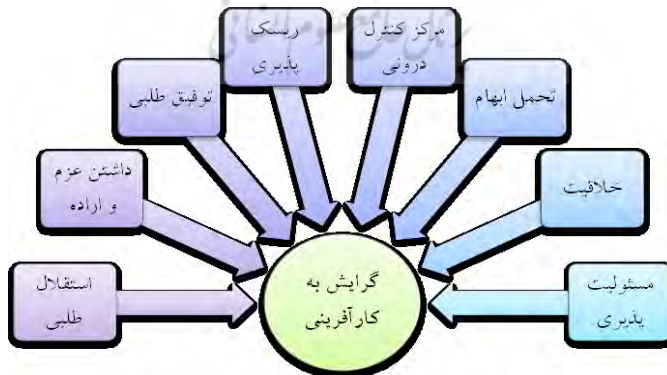
مرکز کنترل درونی: عقیده فرد نسبت به این که وی تحت کنترل وقایع خارجی یا داخلی هست یا خیر را مرکز کنترل می نامند. بیشتر کارآفرینان را دارای مرکز کنترل درونی توصیف کرده اند. افراد با مرکز کنترل بیرونی معتقدند وقایعی که خارج از کنترل آنها هستند، سرنوشت شان را تعیین می کند (آقایی فیشانی و زارع نیا، ۱۳۹۰).

استقلال طلبی: نیاز به استقلال طلبی از ویژگی هایی است که به عنوان یک نیروی انگیزشی مهم برای کارآفرینان بر آن تأکید شده است. در واقع، استقلال طلبی را می توان با عباراتی نظیر «کنترل بر سرنوشت خویش»، «کاری را برای خود انجام دادن» و «رئیس خود بودن» تعریف کرد (احمدی و درویش، ۱۳۹۲).

عزم و اراده: کارآفرینان مصمم از ایده های جدید، فرصت ها و پیشنهادهای شغلی دیگر چشم پوشی کرده و در مقابل به کاری که برای خود برگزیده اند، پایبند می مانند. این قاطعیت، کارآفرینان را در طی فرآیند راه اندازی، از هرگونه شک و تردید و دودلی مصون می دارد تا حدی که مخالفت نزدیکان و آشنایان نیز نمی تواند در اراده آنان خللی وارد کنند، بلکه دودلی دیگران نیز تحت تأثیر این قطعیت برطرف می شود (نظری، ۱۳۸۷).

مسئولیت پذیری: کارآفرینان مسئولیت شخصی را قبول می کنند. یکی از انگیزه های اصلی برای دنبال کردن آینده، کارآفرینی است. او ترجیح می دهد خودش تصمیم بگیرد و در جریان آن، تمام کوشش، دانش، مهارت و سرمایه خود را نیز به کار می برد. اگر شکست بخورد فقط می تواند خود را مقصر بداند و اگر موفق بشود فقط صلاحیت کارآفرینی خود را تأیید کرده است (نیازی و کهتری، ۱۳۸۹).

مدل تحقیق: با توجه به مطالب ذکر شده برای سنجش ویژگی های شخصیتی دانشجویان و پیشینه پژوهش، مدل مفهومی تحقیق در شکل ۱ آورده شده است.

شکل (۱) مدل مفهومی تحقیق

۱۱۹ _____ بررسی تأثیر ویژگی‌های شخصیتی دانشجویان ...

مواد و روش‌ها: برای سنجش ویژگی‌های شخصیتی از پرسشنامه استاندارد استفاده شد. پرسشنامه شامل ۱۱۰ گویه است که برای پاسخ‌دهی از انتخاب عددی مابین ۰ تا ۱۰ استفاده می‌شود. روایی پرسشنامه تحقیق حاضر با نظرخواهی از چند تن از اساتید دانشگاه مورد تأیید قرار گرفت. برای تعیین قابلیت اعتماد ابزار پژوهش، آزمون مقدماتی از طریق تکمیل ۳۰ پرسشنامه توسط دانشجویان تحصیلات تکمیلی در جامعه‌ای غیر از جامعه مورد مطالعه به عمل آمد. میزان آلفای کرونباخ^۱ محاسبه شده برای ویژگی‌های شخصیتی مؤثر بر گرایش به کارآفرینی ۰,۹۳، به دست آمد که نشان‌دهنده پایایی مطلوب پرسشنامه است. تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش حاضر در دو سطح آمار توصیفی (فراوانی، درصد، درصد تجمعی و میانگین) و استنباطی (روش همبستگی و رگرسیون چندگانه) با استفاده از نرم‌افزار SPSS انجام شده است.

جامعه آماری این پژوهش را ۱۱۰ نفر از دانشجویان کارشناسی ارشد رشته مدیریت دولتی نیمسال ۹۳-۹۲ دانشگاه آزاد اسلامی شوشتر تشکیل می‌دهد. ۸۵ نفر به عنوان نمونه با استفاده از جدول کرجسی مورگان تعیین شد و پاسخ‌گویان به روش تصادفی ساده انتخاب شدند.

یافته‌های تحقیق

الف: توصیفی

از میان ۸۵ پرسشنامه تکمیل شده تعداد ۴۲ نفر (۴۹,۴ درصد) دانشجوی دختر و تعداد ۴۳ نفر (۵۰,۶) دانشجوی پسر بوده‌اند. طبقه‌بندی افراد مورد مطالعه بر اساس سن در جدول (۱) ذکر شده است:

جدول (۱) طبقه‌بندی افراد مورد مطالعه بر اساس سن

سن	فراوانی
۲۰-۲۵	۳۹
۲۶-۳۱	۳۳
۳۲-۴۰	۱۱
۴۱-۵۰	۲
جمع	۸۵

1. Cronbach's Alpha

طبق نتایج حاصله در جدول (۱)، بیشترین درصد فراوانی پاسخگویان (۳۹ درصد) دارای سن ۲۰-۲۵ سال هستند. به لحاظ جنسیت طبق جدول (۲) تقریباً برابرند و از نظر تأهل، طبق جدول (۳)، (۲۲ نفر) یعنی ۲۵,۹ درصد از پاسخگویان متأهل هستند. نتایج حاصله در جدول (۴) نشان می‌دهد که ۶۲ نفر (۷۲,۹ درصد) از پاسخگویان بیکار بوده و ۵۷,۶ درصد نیز تجربه شغلی ندارند.

جدول (۲) طبقه‌بندی افراد مورد مطالعه بر اساس جنسیت

جنسیت	فراوانی	درصد
۱ (زن)	۴۲	۴۹,۴
۲ (مرد)	۴۳	۵۰,۶
جمع	۸۵	۱۰۰

جدول (۳) طبقه‌بندی افراد مورد مطالعه بر اساس وضعیت تأهل

وضعیت تأهل	فراوانی	درصد
مجرد	۶۳	۷۴,۱
متأهل	۲۲	۲۵,۹
جمع	۸۵	۱۰۰

جدول (۴) طبقه‌بندی افراد مورد مطالعه بر اساس وضعیت اشتغال، سابقه کار و محل سکونت

وضعیت اشتغال، سابقه کار و محل سکونت	فراوانی	درصد
شاغل	۲۳	۲۷,۱
بیکار	۶۲	۷۲,۹
دارای سابقه کار	۳۶	۴۲,۴
بدون سابقه کار	۴۹	۵۷,۶

ب: استنباطی

در این پژوهش برای آمار استنباطی و مشخص کردن میزان تأثیر ویژگی‌ها بر گرایش به کارآفرینی در دانشجویان از رگرسیون چندگانه استفاده شد. یکی از مفروضاتی که در رگرسیون مدنظر قرار می‌گیرد، استقلال خطاها (تفاوت بین مقادیر واقعی و مقادیر پیش‌بینی شده توسط معادله رگرسیون) از یکدیگر است. اگر فرضیه استقلال خطاها رد

۱۲۱ _____ بررسی تأثیر ویژگی‌های شخصیتی دانشجویان ...
 شود و خطاها با هم همبستگی داشته باشند، امکان بهره‌مندی از رگرسیون وجود ندارد.
 به‌منظور بررسی استقلال خطاها از یکدیگر از آزمون دوربین - واتسون استفاده می‌شود.
 اگر مقدار آماره دوربین - واتسون در بازه ۱,۵ تا ۲,۵ قرار گیرد. H_0 آزمون (عدم
 همبستگی بین خطاها) پذیرفته می‌شود وگرنه H_0 رد می‌شود (همبستگی بین خطاها
 وجود دارد) (مؤمنی و فعال قیومی، ۱۳۹۱). مقدار آماره طبق جدول بالا برابر با ۲۰۲۶۹
 به‌دست آمد که با توجه به بازه، مقداری مطلوب است. بنابراین، H_0 پذیرفته می‌شود و
 بین خطاها همبستگی وجود ندارد.

H_0 : همبستگی بین خطاها وجود ندارد.

H_1 : همبستگی بین خطاها وجود دارد.

جدول (۵) نتایج رگرسیون چندگانه به روش گام به گام - جدول خلاصه مدل ۱

مدل	R	R ²	R تعدیل یافته	خطای معیار	مقدار آزمون دوربین واتسون
۱	۰,۷۸۶	۰,۶۱۸	۰,۶۱۳	۲۱,۴۷۱۳۴	۲,۲۶۹
۲	۰,۸۸۰	۰,۷۷۴	۰,۷۶۸	۱۶,۶۱۳۳۴	
۳	۰,۹۲۶	۰,۸۵۸	۰,۸۵۲	۱۳,۲۶۲۰۵	
۴	۰,۹۴۴	۰,۸۹۱	۰,۸۸۶	۱۱,۶۷۷۳۳	
۵	۰,۹۵۴	۰,۹۱۰	۰,۹۰۴	۱۰,۶۸۷۰۰	
۶	۰,۹۶۴	۰,۹۲۹	۰,۹۲۳	۹,۵۷۵۱۵	
۷	۰,۹۶۸	۰,۹۳۶	۰,۹۳۰	۳۳۸۹,۱۱	

طبق نتایج جدول بالا، مقدار ضریب رگرسیون چندگانه (R) برابر با ۰,۹۶ است که
 مقداری مثبت و معنادار است و نشانگر تأثیر شدید متغیرهای مستقل (ویژگی‌های
 شخصیتی) بر متغیر وابسته (گرایش به کارآفرینی) است. مقدار R² حاکی از آن است که
 به ازای یک واحد تغییر در متغیر مستقل، مقدار واریانس متغیر وابسته به اندازه مقدار
 به‌دست آمده تغییر می‌کند که این مقدار با توجه به جدول بالا ۰,۹۳ به‌دست آمده
 است. اما نقص R² در نظر نگرفتن مقدار درجه آزادی است که این نقص با R تعدیل
 یافته و اصلاح می‌شود و مقدار آن طبق جدول ۰,۹۳ است.

1. Model summary

مدل رگرسیونی برازش شده

مدل	مقادیر غیراستاندارد		مقادیر استاندارد شده	مقدار t	مقدار Sig
	مقدار B	خطای معیار	مقدار بتا		
مقدار ثابت a	-۳,۳۴۴	۸,۴۱۸		-۰,۳۹۷	۰,۶۹۲
توفیق طلبی	۰,۵۸۱	۰,۱۲۲	۰,۲۱۴	۴,۷۶۶	۰,۰۰۰
ریسک پذیری	۰,۴۳۹	۰,۰۷۴	۰,۲۲۰	۵,۹۷۱	۰,۰۰۰
تحمل ابهام	۰,۶۰۴	۰,۱۰۰	۰,۲۴۵	۶,۰۶۵	۰,۰۰۴
عزم و اراده	۰,۲۹۳	۰,۰۷۴	۰,۱۵۸	۳,۹۶۱	۰,۰۰۰
کنترل درونی	۰,۵۵۳	۰,۱۱۸	۰,۲۰۲	۴,۶۸۱	۰,۰۰۰
خلاقیت	۰,۲۲۸	۰,۰۵۰	۰,۱۵۸	۴,۵۷۹	۰,۰۰۰
استقلال طلبی	۰,۳۲۳	۰,۱۰۸	۰,۱۱۵	۳,۰۰۰	۰,۰۰۴

مطابق نتایج جدول بالا مقدار واقعی سهم و اهمیت متغیرها را مقدار استاندارد شده بتا تعیین می‌کند. با توجه به ستون بتا بیشترین مقدار مربوط به متغیر تحمل ابهام است و باقی متغیرها در درجات بعدی از لحاظ اهمیت قرار می‌گیرند.

نتایج حاصل از پژوهش حاضر تا حدودی با نتایج پژوهش بدری و همکاران (۱۳۸۵) در زمینه متغیرهای استقلال طلبی، کنترل درونی، خلاقیت و مسئولیت پذیری همخوانی داشته و در رابطه با ریسک پذیری در تضاد است. همچنین، یافته‌ها تا حدودی با نتایج تحقیق گیلانی نیا و همکاران (۲۰۱۳) و یعقوبی و همکاران (۱۳۸۷) در زمینه متغیرهای استقلال طلبی و مسئولیت پذیری همخوانی دارد.

یافته‌های این پژوهش تا حدودی با یافته‌های پژوهش هزار جریبی (۱۳۸۵) در مورد تأثیر مجموعه ویژگی‌ها بر گرایش به کارآفرینی همخوانی دارد.

معادله اصلی رگرسیون چندگانه خطی:

$$Y=a+(b)x_1+(b)x_2+\dots$$

معادله رگرسیون مربوط به مسئله حاضر:

$$Y=-3.34+x_1(0.581)+x_2(0.439)+x_3(0.604)+x_4(0.293)+x_5(0.553)+x_6(0.228)+x_7(0.323)$$

$$\text{Constant}=-3.34$$

$$X1=\text{توفیق طلبی}$$

$$X2=\text{ریسک پذیری}$$

$$X3=\text{تحمل ابهام}$$

$$X4=\text{عزم و اراده}$$

$$X5=\text{کنترل درونی}$$

$$X6=\text{خلاقیت}$$

$$X7=\text{استقلال طلبی}$$

نتیجه‌گیری

نتایج این مطالعه براساس تحلیل رگرسیون چندگانه نشان داد که ویژگی تحمل ابهام مؤثرترین متغیر در گرایش به کارآفرینی دانشجویان مورد نظر است. بدین ترتیب که با افزایش ویژگی تحمل ابهام گرایش آنان به کارآفرینی به‌طور مثبت و معناداری افزایش خواهد یافت. فرضیه‌های پژوهش اثبات شده است. ضمناً بعد از تحمل ابهام باقی متغیرها به ترتیب شامل ریسک‌پذیری، توفیق‌طلبی، مرکز کنترل درونی، داشتن عزم و اراده، خلاقیت، استقلال‌طلبی و مسئولیت‌پذیری تأثیر مثبت و معناداری بر گرایش به کارآفرینی دانشجویان دارد.

پیشنهادها

- ✓ ضروری است برای افزایش تمایل به کارآفرینی در دانشجویان برنامه‌های آموزشی در زمینه مبانی کارآفرینی و در راستای ارتقاء سطح ویژگی‌های شخصیتی آنان ارائه شود.
- ✓ با توجه به اولویت‌های حاصل از نتایج پژوهش برگزاری کارگاه‌های آموزشی در زمینه هریک از ویژگی‌ها خصوصاً ویژگی تحمل ابهام، ریسک‌پذیری، خلاقیت پیشنهاد می‌شود.
- ✓ توصیه می‌شود به ارائه مطالب کاربردی تأکید شود و براساس نیاز بازار کار، سرفصل دروس و توانایی‌های مهارتی دانشجویان تنظیم گردد.
- ✓ می‌توان در بدو ورود دانشجویان با استفاده از یک تست استاندارد، سطح ویژگی‌های در آنان را شناسایی کرد تا نسبت به تنظیم برنامه‌های آموزشی و مشاوره‌ای در طی دوران تحصیل آنان اقدام نمود.
- ✓ تلفیق مبانی کارآفرینی با سرفصل دروس تخصصی دانشجویان توصیه می‌شود.

منابع

- احمدی، ع و درویش، ح (۱۳۹۲). *مبانی کارآفرینی*، انتشارات دانشگاه پیام نور، چاپ ششم، ۱۳۹۲.
- الوانی، م؛ مقیمی، س م؛ آذر، ع و رحمتی، م ح (۱۳۹۰). *خط مشی گذاری در نظام آموزش کارآفرینی در ایران. ماهنامه کار و جامعه*، شماره ۱۴۰، بهمن ماه ۱۳۹۰.
- آقای فیشانی، تیمور و زارع‌نیا، م (۱۳۹۰). *کتاب جامع کارآفرینی و کسب و کار* (رویکردی سیستمی بر مفاهیم، فرآیندها، مدل‌ها و کاربردها).
- آقای فیشانی، ت (۱۳۷۷). *خلاقیت و نوآوری در انسان‌ها و سازمان‌ها*. انتشارات ترمه، چاپ اول، ۱۳۷۷.
- بدری، ا؛ لیاقتدار، م ج؛ عابدی، م ر و جعفری، الف (بی‌تا). *بررسی قابلیت‌های کارآفرینی دانشجویان دانشگاه اصفهان*.
- برومندنسب، م (۱۳۸۱). *بررسی رابطه ساده و چندگانه وضعیت اجتماعی-اقتصادی، انگیزه پیشرفت، ریسک‌پذیری، جایگاه مهار، خلاقیت و عزت نفس با کارآفرینی در دانشجویان شهید چمران اهواز*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم تربیتی دانشگاه شهید چمران اهواز.
- بیرمی‌پور، ع و بدری، الف (۱۳۹۱). *بررسی قابلیت‌های کارآفرینی مدیران مدارس راهنمایی شهر شیراز*. اولین همایش ملی کارآفرینی، ایران، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خمینی شهر، آبان ۱۳۹۱.
- پولادی ری شهری، الف و پولادی ری شهری، ع (۱۳۹۱). *تأثیر آموزش کارآفرینی بر سبک‌های مدیریت تعارض در مدیران منطقه ویژه اقتصادی استان بوشهر*. اولین همایش ملی کارآفرینی، ایران، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خمینی شهر، آبان ۱۳۹۱.
- جعفری مقدم، س و اعتمادی، ک (۱۳۸۸). *ارزیابی مقایسه‌ای نگرش‌های کارآفرینانه دانشجویان، مطالعه موردی: دانشجویان کارشناسی ارشد مدیریت کارآفرینی و مهندسی برق دانشگاه تهران*. *مجله توسعه کارآفرینی*، سال اول، شماره چهارم، تابستان ۱۳۸۸، از ص ۱۶۳-۱۸۲.
- جهانگیری، شیدا و همکاران (۱۳۹۱). *تبیین وضعیت برخی ویژگی‌های روان‌شناختی و جامعه‌شناختی مرتبط با روحیه کارآفرینانه در دانشجویان مقطع تحصیلات تکمیلی دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین خوزستان*.

۱۲۵ _____
بررسی تأثیر ویژگی‌های شخصیتی دانشجویان ...
جهانگیری، ع و مبارکی، م ح (۱۳۸۸). ارائه چارچوب ادراکی مناسب از کارآفرینی در
بخش دولتی. فصل‌نامه توسعه کارآفرینی، سال اول، شماره سوم، بهار ۱۳۸۸.
جهانیان، ر (۱۳۸۴). کارآفرینی در نظام آموزشی. همایش ملی کارآفرینی، دانشگاه آزاد
اسلامی واحد رودهن، اسفند ۱۳۸۴.

حسومی، ط و ناظم، ف (۱۳۸۹). رابطه بین رفتار پژوهشی استادان با کارآفرینی آنان در
دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن. فصل‌نامه رهبری و مدیریت آموزشی، دانشگاه
آزاد اسلامی واحد گرمسار، سال چهارم، شماره ۱، بهار ۱۳۸۹.
حکمت‌پناه، م (۱۳۸۴). ابزارهای فناوری اطلاعات و ارتباطات و نقش آنها در توسعه
کارآفرینی. همایش ملی کارآفرینی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن، اسفند
۱۳۸۴.

زالی، م ر؛ مدهوشی، م و کردنائیچ، الف (۱۳۸۶). ارزیابی مشخصه‌های کارآفرینی
دانشجویان، مورد مطالعه: دانشگاه مازندران.

علی‌میری، م (۱۳۸۷). آموزش کارآفرینی، پیدایش، توسعه، گرایش‌ها و چالش‌ها.
فصل‌نامه توسعه کارآفرینی، سال اول، شماره اول، پائیز ۱۳۸۷.

کاظمی، ف و همکاران (۱۳۹۱). مطالعه شاخص‌های رویکرد روان‌شناختی کارآفرینی
در بین دانش‌آموزان سال آخر دو شاخه فنی و حرفه‌ای و کاردانش هنرستان
کشاورزی شهرستان رامهرمز.

کارگر، م (۱۳۸۴). کارآفرینی و آموزش آن در دانشگاه‌ها. همایش ملی کارآفرینی،
دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن، اسفند ۱۳۸۴.

کمالیان، ا ر و فاضل، الف (۱۳۹۰). بررسی رابطه هوش هیجانی و میزان کارآفرینی
دانشجویان. مطالعه موردی: دانشگاه سیستان و بلوچستان. فصل‌نامه توسعه

کارآفرینی، سال سوم، شماره یازدهم، بهار ۱۳۹۰. ص ۱۲۷-۱۴۶
نیازی، م و کهتری، م (۱۳۸۹). مبانی و اصول کارآفرینی با تأکید بر جنبه‌های نظری و
عملیاتی کارآفرینی، انتشارات سخنوران، چاپ اول، ۱۳۸۹.

نیازی، م و نصرآبادی، م (۱۳۸۶). دانشگاه کارآفرین: ارتباط دانشگاه، صنعت و جامعه.
انتشارات ثامن الحجج، ۱۳۸۶.

نظری، م (۱۳۸۷). اصول و مبانی کارآفرینی، انتشارات پیام پویا، چاپ اول، ۱۳۸۷.
معمارزاده طهران، غ؛ گودرزی، ح و قیتانی، الف (۱۳۸۷). روان‌شناسی کاربردی،
اتریشی فردی و سازمانی. انتشارات اندیشه‌های گوهربار، چاپ اول، ۱۳۸۷.

مؤمنی، م و فعال قیومی، ع (۱۳۹۱). تحلیل‌های آماری با استفاده از SPSS. انتشارات گنج شایگان، چاپ هفتم، ۱۳۹۱.

مهاجری، ع؛ فتاح‌زاده، م و میارکیانی، الف (۱۳۸۸). کارآفرینی از فرصت تا عمل. انتشارات جهاد دانشگاهی، سازمان همیاری اشتغال دانش‌آموختگان، چاپ اول، ۱۳۸۸.

یعقوبی، ج و سلیمان‌پور، م ر (۱۳۸۷). بررسی نقش ویژگی‌های روان‌شناختی و جامعه‌شناختی در توانمندی کارآفرینانه دانش‌آموختگان مراکز آموزش عالی جهاد کشاورزی کشور. فصل‌نامه مدیریت آموزش کشاورزی، سال سوم، جلد دوم. زمستان ۱۳۸۷.

Aghajani , H. M. Abasgholipour and Ramzan Gholami.(2011). *Explanation of Entrepreneurs Psychological specifications Role on Independent Entrepreneurship Process. (Case Study: Entrepreneurs in Mazandaran Province)*. 10th International Entrepreneurship Forum, Tamkeen, Bahrain, 9-11 January 2011 Page 1 of 17

Armanu, S . M. Setiawan and U. Nimran.(2013). *Entrepreneurial Motivation in Pondok Pesantren*. Department of management , faculty of economics & business, Brawijaya university, East java, Indonesia. International journal of business and behaviorial sciences, vol.3, No.2; February 2013.

B.S Habaragoda. (2013). *EXPLORING THE IMPACT OF PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS ON ENTREPRENEURIAL INCLINATION: A STUDY OF MANAGEMENT UNDERGRADUATES' INCLINATION TOWARD ENTREPRENEURSHIP IN SRI LANKAN UNIVERSITIES, LITERATURE REVIEW*. International Journal of Education and Research. Vol. 1 No. 4 April 2013.

Gilaninia, s. H.R. Alipour and Y.Tondar.(2013). *Effective Factors on Students' Entrepreneurial Intent of Islamic Azad University of Rasht Branch (Case Study Students Master of Business Management)*. Interdisciplinary JOURNAL OF CONTEMPORARY RESEARCH IN BUSINESS. VOL 5, NO 5. September 2013.

Hadizadeh .J. S. hosini & M. saghafi.(2013). Student's personality characteristics role/ function on their tendency to entrepreneurship. *Advances in Environmental Biology*, 7(8): 1837-1841, 2013.

Kafi. F. S. R. Hosseini.(2013). *Assessment the Personality Characteristics of Entrepreneurs Starting up Knowledge Based Firms in Science and Technology Parks*. International Research

- Journal of Applied and Basic Sciences. Vol, 5 (9): 1169-1174 . Available online at www.irjabs.com.
- Ramirez. A. (2013). *Project manager's characteristics influence in the entrepreneurial process: A project-based entrepreneurship model*. Department of Industrial Economics and Management. andres.ramirez-portilla@indek.kth.se.
- Stel, nora.(2013). *Diaspora versus Refugee The Political Economy of Lebanese Entrepreneurship Regimes*. Working Paper No. 2013/16.
- Tanveer M.A. A.Akbar. H. Gill and I. Ahmed.(2013). *Role of Personal Level Determinants in Entrepreneurial Firm's Success*. Journal of basic and applied scientific research. 449-458,2013.
- Talebi Kilidbari .S. M. et al.(2013). *UNIVERSITY AND ENTREPRENEURIAL CHARACTERISTICS*. Arabian Journal of Business and Management Review (OMAN Chapter) Vol. 2, No.6, Jan. 2013.
- Tohidlu1, S. M.R. Soleimanpour and R.Bakhtiari.(2013). *Personal Characteristics Affecting Iranian Students' Entrepreneurial Spirit:(Case Study: Zanjan Province)*. Journal of Basic and Applied Scientific Research. 3(3)673-677, 2013.
- UNESCO.(2004). *World declaration on higher education for the 21th century: vision and action*.
- Yavari.F. S. Heydarinejad & A.Habibi.(2013). *Study of Entrepreneurship Characteristics among Physical Education Students and Effect of University's Courses on its Development*. *International Journal of Sport Studies*. Vol., 3 (1), 67-73, 2013. Available online at <http://www.ijssjournal.com>.
- Zegeye .B.(2013). *Factors Explaining Students' Inclination towards Entrepreneurship: Empirical Study of Ethiopian University Students*. Journal of Emerging Issues in Economics, Finance and Banking (JEIEFB). An Online International Monthly Journal (ISSN: 2306 367X). Volume:1 No.4 April 2013.